

Nr 55.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i gällande bestämmelser om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 5 mars 1937 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 208, har Kungl. Maj:t, under åberopade av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt ändring i gällande bestämmelser rörande beviljande av lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, får utskottet, i den mån därför ej redogöres nedan, hänvisa till propositionen.

Vid 1932, 1933 och 1934 års riksdagar hava anvisats anslag för utlämnande av ackords- och stödlån till jordbrukare, vilka på grund av rådande jordbrukskris kommit i ekonomiska svårigheter och varit i trängande behov av ekonomiskt bistånd. För ifrågavarande låneverksamhet hava gällt de bestämmelser, som meddelats i kungörelserna nr 366/1932, 135/1933 och 54/1934. Sedan vid 1935 års riksdag fattats beslut om en omläggning av låneverksamheten (prop. nr 187; r. skr. nr 244) — innebärande bland annat en fortsatt anslagsanvisning för utlämnande av ackordslån men ett övergivande av stödlånesystemet — har den 7 juni 1935 utfärdats kungörelse (nr 277) om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m. I kungörelsen, som trätt i kraft den 1 juli 1935, har vidtagits viss ändring genom kungörelsen nr 102/1936. Av de i ämnet gällande bestämmelserna må här endast erinras om följande.

Jordbrukare, som är i trängande behov av ekonomiskt bistånd, må kunna, i den mån tillgängligt anslag det medgiver, erhålla lån enligt föreskrifterna i kungörelsen nr 277/1935. För behandling av frågor rörande lån enligt sagda kungörelse skola finnas dels en för riket gemensam centralnämnd och dels för varje hushållningssällskaps verksamhetsområde en länenämnd. Lån må på i kungörelsen stadgade villkor beviljas för genomförande av ackord samt för förekommande av exekutiv försäljning av gäldenärens fastighet eller hans för jordbruket nödiga inventarier. Dessutom gäller, att lån ej må utan medgivande av centralnämnden beviljas någon till större sammanlagt belopp än 10,000 kronor. Efter framställning av vederbörande länenämnd äger centralnämnden medgiva förhöjning av nämnda belopp till högst 15,000 kronor. Enligt 11 § i förenämnda kungörelse kan vidare den, som erhållit ackordslån jämlikt någon av de tidigare gällande kungörelserna om ackordslån och stöd-

lån till jordbrukare, icke beviljas lån jämligt kungörelsen. Ej heller må någon, som erhållit lån jämligt sistnämnda kungörelse, beviljas ytterligare lån enligt samma kungörelse; dock att vederbörande länenämnd i särskilt fall må med centralnämndens medgivande bevilja lån för genomförande av ackord åt den, som tidigare erhållit lån för förekommande av exekutiv försäljning.

Sålunda är bland annat en jordbrukare, som beviljats ackordslån jämligt någon av de författningar, vilka tidigare reglerat utlämnandet av sådana lån, för närvarande utestängd från möjligheten att komma i åtnjutande av lån enligt nu gällande lånekungörelse. Inom jordbruksdepartementet har under den senaste tiden frågan om det principiellt berättigade i ett dylikt utestängande varit föremål för närmare överväganden i samband med en ansökan från en jordbrukare inom Malmöhus läns länenämnds verksamhetsområde, vilken år 1933 beviljats ackordslån och nu hemställt om erhållande av lån för förekommande av exekutiv försäljning.

På anmodan har *centralnämnden* den 18 februari 1937 avgivit utlåtande i ämnet. Centralnämnden har härvid anfört i huvudsak följande.

Centralnämnden hade nyligen haft under övervägande, huruvida åtgärder borde vidtagas i syfte att bereda möjlighet för den, som erhållit ackordslån jämligt tidigare lånekungörelser, att erhålla ytterligare lån jämligt kungörelsen nr 277/1935. Därvid hade centralnämnden av följande skäl stannat för den mening, att en ändring i dylikt syfte ej nu vore att förorda. Jämväl de enligt tidigare gällande kungörelser utlämnade ackordslånen åsyftade ju en sådan sanering av låntagarnas ställning, att för dessa skapades förutsättningar att i fortsättningen kunna bibehålla sitt jordbruk och göra rätt för sig. Särskild utredning hade även visat, att detta syfte glädjande nog i de flesta fall uppnåtts. Behovet av en författningsändring för nyssnämnda ändamål hade heller icke tidigare yppats. Även om utredningen i förut omnämnda ansökningsärendet gäve vid handen, att förhållandena i detta fall vore ömmande, syntes det dock centralnämnden, som om ett enstaka ärende av denna art icke borde föranleda en allmän författningsändring.

Skulle emellertid Kungl. Maj:t finna skäl vidtaga ändring av lånekungörelsens 11 § i angivet syfte, syntes denna böra ske under beaktande av följande synpunkter. En eventuell författningsändring borde enligt centralnämndens mening icke så utformas, att möjligheten att lämna förnyat ekonomiskt bistånd begränsades till personer, som erhållit ackordslån enligt tidigare gällande kungörelse. Även i fråga om låntagare enligt 1935 års kungörelse kunde förhållandena tänkas utveckla sig så, att det framstode såsom önskvärt, att ytterligare bistånd kunde lämnas. Denna möjlighet borde givetvis begagnas med största försiktighet och endast i undantagsfall. Givet vore även, att sammanlagda beloppet av till en och samma person utlämnade lån icke finge överstiga 15,000 kronor.

I anslutning till nu angivna synpunkter torde — för det fall att Kungl. Maj:t funne en författningsändring i förevarande hänseende önskvärd — åt 11 § kungörelsen nr 277/1935 böra givas följande ändrade lydelse:

»Lån enligt denna kungörelse må icke beviljas den, som tidigare erhållit ackordslån eller lån för förekommande av exekutiv försäljning jämligt denna eller tidigare gällande kungörelser, med mindre synnerliga skäl därtill föreligga och centralnämnden i varje särskilt fall därtill lämnar medgivande.

Ej må i något fall till en och samma person utlämnas lån å högre sammanlagt belopp än 15,000 kronor.»

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Med beaktande särskilt av vad Malmöhus läns länenämnd i anslutning till omförmälda ansökningsärende anfört har jag funnit starka skäl tala för att möjlighet beredes den, som erhållit ackordslån jämlikt tidigare kungörelser, då maximibeloppet för dylika lån var väsentligt lägre, att i den omfattning, som må anses skälig, erhålla lån enligt nu gällande lånekungörelse. Såsom länenämnden anfört, kunde nämligen fall inträffa, då en jordbrukare, som genom ett tidigare ackordslån fått sin ekonomiska ställning sanerad, ånyo råkar i svårigheter av anledningar, som motivera ett förnyat bisträckande från statens sida. Någon avgörande betydelse torde ej böra tillmätas det förhållandet, att behov av angivna möjlighet hittills ej i någon större utsträckning kommit till synes. Lika med centralnämnden anser jag nu anförda synpunkter böra föranleda, att även personer, som jämlikt 1935 års kungörelse beviljats ackordslån eller lån för förekommande av exekutiv försäljning, böra kunna ifrågakomma till förnyat erhållande av lån enligt sagda kungörelse. Jag vill i detta sammanhang betona, att nu angivna möjligheter att mer än en gång bevilja samma person ackordslån eller lån för förekommande av exekutiv försäljning böra begagnas endast undantagsvis och efter det att centralnämndens medgivande i varje särskilt fall inhämtats. Därjämte torde städse böra tillses, att icke de för en och samma person beviljade lånens sammanlagda belopp kommer att överstiga 15,000 kronor. Jag förordar alltså, att åt 11 § i gällande lånekungörelse gives i huvudsak den av centralnämnden föreslagna lydelsen.

För genomförande av omförmälda ändring i grunderna för beviljande av hithörande lån torde riksdagens medgivande böra inhämtas. Sedan riksdagen meddelat sitt beslut, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderlig författningsändring.»

Utskottet delar de betänkligheter mot förevarande förslag, som centralnämnden givit uttryck åt. Då emellertid ömmande fall kunna inträffa, där ytterligare ackordslån eller lån till förekommande av exekutiv försäljning kunna vara berättigade, har utskottet icke velat motsätta sig förslaget. Dylik hjälp ånyo till samma jordbrukare bör dock lämnas endast undantagsvis och med iakttagande av tillbörlig försiktighet. Vad departementschefen i sådant hänseende föreslagit finner utskottet vara tillfyllest. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 9 april 1937.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.